

**Sprawozdanie ze Zgromadzenia Ogólnego
Światowego Stowarzyszenia Lekarskiego
World Medical Association WMA
16-19 październik 2024 r. Helsinki, Finlandia**

W dniach 16-19 października 2023 r. odbyło się doroczne Zgromadzenie Ogólne Światowego Stowarzyszenia Lekarskiego, którego gospodarzem było Fińskie Stowarzyszenie Medyczne. W Zgromadzeniu brali udział delegaci z 50 krajowych stowarzyszeń medycznych.

Głównym wydarzeniem Zgromadzenia była nowelizacja Deklaracji Helsińskiej, która powszechnie uznawana jest za podstawowy dokument określający zasady prowadzenia badań naukowych z udziałem ludzi. Jest to ósma, od powstania Deklaracji w 1964 r., nowelizacja dokumentu określającego standardy postępowania w odniesieniu do badań naukowych prowadzonych z udziałem ludzi, także wówczas, gdy w danym kraju brak jest stosownych przepisów prawa lub gdy przepisy te są bardziej liberalne niż Deklaracja.

Nowo mianowany prezydent WMA (na lata 2024-2025) dr Ashok Philip, przedstawiciel Malezyjskiego Stowarzyszenia Medycznego, podkreślił, że obecna nowelizacja Deklaracji, będąca efektem trwających ponad 30 miesięcy prac i konsultacji, jest świadectwem zaangażowania Światowego Stowarzyszenia Lekarskiego we wzmacnianie zasad etycznych, które obowiązują przy prowadzeniu badań medycznych z udziałem ludzi, w celu ochrony praw pacjentów i zapewnienia uczciwości badań naukowych.

W tekście znowelizowanej Deklaracji znalazły się zapisy o konieczności zapewnienia zwiększonej ochrony najbardziej narażonych grup społecznych, większej przejrzystości badań klinicznych oraz zaangażowania na rzecz uczciwości i równości w badaniach.

Dr Jack Resneck Jr., szef grupy roboczej ds. rewizji Deklaracji, podkreślił, że o ile w swoich poprzednich wersjach Deklaracja Helsińska skierowana była do krajów członkowskich WMA, obecnie znowelizowany tekst wskazuje na moralny obowiązek lekarza zapewnienia, aby pacjenci i uczestnicy badań byli traktowani z poszanowaniem ich godności. Zwrócił uwagę, że w przyjętej nowelizacji apel o przestrzeganie zasad etycznych kierowany jest do wszystkich osób zaangażowanych w badania naukowe z udziałem ludzi, niezależnie od tego, czy są to osoby fizyczne, zespoły czy organizacje prowadzące działalność badawczą.

Istotne zmiany w Deklaracji Helsińskiej można podzielić na dwa zasadnicze obszary:

- **orientacja na uczestnika badania, poszanowanie godności i ochrona bezpieczeństwa uczestnika z uwzględnieniem jego podatności na ryzyka (ang. vulnerability), wezwanie do zaangażowania społeczności, dążenie do**

globalnej sprawiedliwości, uzyskiwanie świadomej zgody oraz przyjęcie perspektywy uczestnika w stosowanej komunikacji językowej;

- **korzyści i wartość badań naukowych, w tym dążenie do „zdrowia indywidualnego i publicznego”, z zachowaniem dyscypliny i uczciwości naukowej oraz przemyślanym podziałem korzyści, ryzyka i obciążeń.**

Pełny tekst znowelizowanej Deklaracji Helsińskiej jest dostępny w jęz. angielskim na stronie World Medical Association.

Pierwszego dnia Zgromadzenia odbyło się wstępne spotkanie 227. sesji Rady WMA, po którym odbyły się posiedzenia Komisji ds. Finansów i Planowania, Komisji ds. Etyki Lekarskiej oraz Komisji ds. Społeczno-Medycznych.

Drugiego dnia odbyła się sesja naukowa, której tematem przewodnim były nierówności w zdrowiu i opiece zdrowotnej. Jednym z mówców był Sir Michael Marmot, były prezydent WMA, który zaprezentował temat „Sprawiedliwość społeczna i równość w zdrowiu”. Następnie odbyły się sesje: „W jaki sposób profilaktyka może zapewnić większą równość w opiece zdrowotnej?”, „Postęp w opiece zdrowotnej – jak zapewnić bardziej sprawiedliwy dostęp do opieki zdrowotnej?” oraz „Jak złagodzić wpływ zmian klimatycznych na nierówności w zdrowiu?”

Po południu odbyła się Sesja poświęcona przygotowaniu Planu Strategicznego WMA na lata 2026-2030 z udziałem wszystkich uczestników Zgromadzenia.

Przedstawiono wyniki ankiety dotyczącej priorytetów rozwoju WMA, główne preferencje respondentów dotyczyły:

- Promocji stanowisk dotyczących etyki lekarskiej
- Zwiększania równości w zdrowiu
- Zapewniania międzynarodowej gotowości na wypadek sytuacji kryzysowych
- Podejmowania tematu nowych technologii (sztucznej inteligencji itp.)
- Pomagania krajowym stowarzyszeniom w rozwijaniu własnego samorządu
- Uczestnictwa w działaniach ONZ/WHO
- Uczestnictwa w kampaniach organizacji partnerskich

Zgromadzenie Ogólne rozpoczęło się od przedstawienia nowego prezesa Światowego Stowarzyszenia Lekarskiego Dr Ashoka Philipa. Dr Philip jest specjalistą chorób wewnętrznych, obecnie praktykującym w sektorze prywatnym w Malezji. Jest byłym prezesem Malezyjskiego Stowarzyszenia Medycznego.

Podczas przemówienia inauguracyjnego dr Ashok Philip podkreślił konieczność aktywnego zaangażowania się przedstawicieli zawodów medycznych w ewolucję świadczenia opieki zdrowotnej i systemów opieki zdrowotnej, aby zapewnić pacjentom

najlepszą opiekę oraz chronić autonomię zawodową. Doktor Philip powiedział lekarzom obecnym w Helsinkach, że chociaż polityka i planowanie strategiczne mogą być postrzegane jako żmudna praca i „odciągają nas od bezpośredniej opieki nad pacjentem, jednak w dłuższej perspektywie chroni to naszych pacjentów”. Dr Philip opisał także zagrożenia dla autonomii zawodowej lekarzy, które nasiliły się w związku ze wzrostem kosztów opieki zdrowotnej w miarę wydłużania się średniej długości życia.

„Autonomia zawodowa oznacza przede wszystkim swobodę w podejmowaniu decyzji klinicznych dotyczących opieki nad indywidualnym pacjentem. To właśnie o tym myśli większość z nas, gdy mówimy o autonomii i moim zdaniem jest to aspekt najbardziej zagrożony. Naturalnymi liderami w opiece zdrowotnej powinni być ci, którzy potrafią spojrzeć na sytuację całościowo, a to oznacza lekarzy. Odsuwanie lekarzy ze stanowisk kierowniczych nie leży w najlepszym interesie pacjentów ani całego systemu” – powiedział.

W swoim przemówieniu pożegnalnym ustępująca Prezydent WMA, dr Lujain AlQodmani, podkreśliła ogromne wyzwania, przed którymi stoją dzisiejsi lekarze. „Trwają konflikty zbrojne, jesteśmy świadkami zmian klimatycznych, kryzysów gospodarczych i naruszeń praw człowieka. W tym roku opieka zdrowotna stanęła w obliczu ogromnych niebezpieczeństw, a system nadzoru WHO zgłosił ponad 980 ataków na ludzi na obszarach objętych konfliktem, takich jak Liban, Ukraina, Sudan i Gaza. Lekarze od Kenii po Koreę, od Wielkiej Brytanii po Indie wychodzą na ulice, domagając się bezpieczniejszych warunków pracy. Nie są to odosobnione przypadki; są wołaniem o zmiany systemowe, o szacunek i prawo do pełnienia swoich moralnych obowiązków”.

Dr AlQodmani zwróciła uwagę na rolę WMA we wspieraniu współpracy międzynarodowej w celu przyspieszenia postępu w osiągnięciu celów zrównoważonego rozwoju, w szczególności powszechnej opieki zdrowotnej, zapewniając, że zdrowie pozostanie prawem, a nie przywilejem. Przekazała również, że jako piąta kobieta wybrana na prezesa Światowego Stowarzyszenia Medycznego w ciągu 77 lat, była głęboko świadoma zaszczytu i odpowiedzialności jaka wiąże się z reprezentowaniem lekarzy. Stwierdziła, że łączenie obowiązków matki i prezydenta WMA nie zawsze było łatwe.

Doktor Jacqueline Kitulu, była prezes Kenijskiego Stowarzyszenia Medycznego, została wybrana na Prezydenta-elekta Światowego Stowarzyszenia Medycznego. Dr Kitulu obejmie swoje stanowisko na 76. Zgromadzeniu Ogólnym WMA w październiku 2025 r. Po zakończeniu Zgromadzenia Ogólnego Naczelna Izba Lekarska otrzymała list od Kenijskiego Stowarzyszenia Medycznego w podziękowaniu za wsparcie dr Kitulu.

Zgromadzenie Ogólne przyjęło istotne nowe dokumenty lub rewizje dokumentów, m. in. :

- Deklaracja Helsińska WMA (poprawione)

- Deklaracja WMA z Kigali w sprawie etycznego stosowania technologii medycznych (poprawione)
- Deklaracja WMA w sprawie zapobiegania i ograniczania zanieczyszczeń powietrza w celu poprawy jakości powietrza
- Stanowisko WMA w sprawie technologii wspomaganego rozrodu (poprawione)
- Stanowisko WMA w sprawie epidemii i pandemii (poprawione)
- Stanowisko WMA w sprawie szczepień przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego (poprawione)

Podczas Zgromadzenia Ogólnego Węgierska Izba Lekarska została przyjęta w poczet członków Światowego Stowarzyszenia Medycznego.

Michał Matuszewski

Członek Rady Ośrodka Współpracy Zagranicznej
Naczelnej Rady Lekarskiej